

دیدگاه زبان آموزان نوجوان ایرانی و مدرسان زبان انگلیسی به زبان آموزی غیررسمی در فضای مجازی

علی رضاقلی فامیان دانشیار گروه زبان‌شناسی و زبان‌های خارجی، دانشگاه پیام نور famianali@yahoo.com

حسن باقری خلیلی دانشجوی کارشناسی ارشد زبان‌شناسی همگانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهر

چکیده:

در چند دهه گذشته، آموزش زبان خارجی هم در حوزه نظریه‌پردازی و هم در اجرا با تحولات زیادی همراه بوده و در دو دهه گذشته، گسترش رایانه و سایر فناوری‌های مربوط به آن مانند اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و بازی‌های رایانه‌ای تأثیرات شگرفی بر این حوزه گذاشته است. در خصوص میزان تأثیرگذاری این فناوری‌های نوین بر فرایند زبان‌آموزی اظهارات متفاوت و گاه متناقضی مطرح می‌شود و لذا محققان مطالعه حاضر کوشیده‌اند با طرح سوالانی عینی از زبان‌آموزان و مدرسان زبان انگلیسی به ارزیابی این روند در بخشی از ایران بپردازند. به این منظور ۱۶۰ زبان‌آموز و ۲۵ مدرس زبان انگلیسی فعال در سه موسسه زبان خارجی در شهرستان بهشتر از استان مازندران به عنوان آزمودنی‌های پژوهش انتخاب شدند. دو پرسشنامه جداگانه برای دو گروه طراحی شد. گردآوری داده‌ها و تحلیل پاسخ‌ها نشان می‌دهد که زبان‌آموزان به منظور تقویت مهارت‌های زبانی خود، به میزان قابل توجهی از رایانه/اینترنت استفاده می‌کنند و در رتبه‌های بعدی به شبکه‌های اجتماعی و بازی‌های رایانه‌ای روی می‌آورند. به طور کلی، ۹۶ درصد از آنان معتقدند ابزارها و امکانات مربوط به فناوری‌های نوین در تقویت مهارت‌های زبانی آنان موثر است. همچنین مشخص شد که اغلب مدرسان، زبان‌آموزان خود را به استفاده از فناوری‌های نوین تشویق می‌کنند. یافته دیگر ناظر بر این واقعیت است که از نظر زبان‌آموزان و نیز مدرسان زبان، ابزارهای فناوری‌های نوین تقریباً به یک اندازه بر چهار مهارت شنیدن، گفتار، خواندن و نگارش تأثیر می‌گذارد. اکثریت مدرسان اظهار داشتند که مایلند در طراحی، پیاده‌سازی و استفاده از ابزارهای فناوری‌های نوین در امر آموزش مشارکت کنند، هر چند شماری از آنان اعلام کردند که در این زمینه فاقد تخصص و سابقه هستند. نتایج مطالعه حاضر ضمن ارائه تصویری ملموس از آموزش غیررسمی در حوزه زبان دوم می‌تواند به مدرسان و طراحان برنامه‌های آموزش زبان دوم در برنامه‌ریزی آموزش کمک کند.

اهداف

در این پژوهش کوشیده ایم نگرش و همچنین عملکرد زبان‌آموزان نوجوان و مدرسان زبان انگلیسی را در خصوص استفاده از ابزارهای فضای مجازی، اعم از فرهنگ لغت‌های دیجیتال، تلفن همراه، رایانه و اینترنت ارزیابی کنیم.

روش‌شناسی

نمونه آماری این پژوهش شامل ۱۶۰ نوجوان (۸۰ دختر و ۸۰ پسر) مشغول به زبان‌آموزی در سه آموزشگاه آزاد زبان در شهرستان بهشتر (استان مازندران) است. هیچ پیش شرطی در خصوص توانایی و سطح آزمودنی‌ها وجود ندارد و هر نوجوانی که بیش از دو ترم در چنین موسساتی مشغول یادگیری بوده است، این امکان را داشته است که به عنوان آزمودنی این تحقیق مشارکت کند. ذکر این نکته نیز ضروری است که آموزشگاه‌های مورد نظر در این پژوهش کم و بیش شبیه سایر موسسات و آموزشگاه‌های کشور فعالیت می‌کنند و به طور عمده بر کتاب‌های معیار و سی‌دی‌های همان کتاب‌ها متمرکزند و البته گاه از ویدئوهای ضمیمه کتاب‌ها نیز استفاده می‌شود. به بیان دیگر، در این آموزشگاه‌ها استفاده از رایانه شخصی و تلفن همراه به شکلی غیرعادی و فوق‌العاده رایج نیست.

بخش دوم نمونه آماری پژوهش حاضر شامل ۲۰ مدرس زبان انگلیسی است که در سه موسسه شهرستان بهشتر به امر تدریس مشغولند. برای مدرسان انتخاب شده معیارهای سنی، تحصیلی در نظر گرفته نشده است و اعم از این که مدرس دارای مدرک دانشگاهی مرتبط با زبان انگلیسی داشته باشد یا خیر، مورد بررسی قرار گرفته است. تنها شرط انتخاب مدرسان این بوده است که حداقل یک سال سابقه تدریس در آموزشگاه‌ها را داشته باشند.

در این پژوهش از دو پرسشنامه برای دو گروه از شهروندان شامل زبان‌آموزان نوجوان و مدرسان زبان انگلیسی استفاده کرده ایم تا به سوالات زیر پاسخ دهیم: (۱) زبان‌آموزان نوجوان برای تقویت مهارت‌های زبانی خود به چه میزان از رایانه و اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و بازی‌های رایانه‌ای استفاده می‌کنند؟ (۲) از نظر زبان‌آموزان، رایانه/اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و بازی‌های رایانه‌ای به چه میزان در مهارت‌های شنیداری-گفتاری و نیز نگارش-خواندن تأثیر دارد؟ (۳) به طور کلی، زبان‌آموزان چه نظری در باره تأثیر رایانه/اینترنت و فضای مجازی در زبان‌آموزی دارند؟

(۴) مدرسان زبان انگلیسی به چه میزان زبان‌آموزان خود را به استفاده از رایانه/اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و بازی‌های رایانه‌ای به منظور زبان‌آموزی تشویق می‌کنند؟

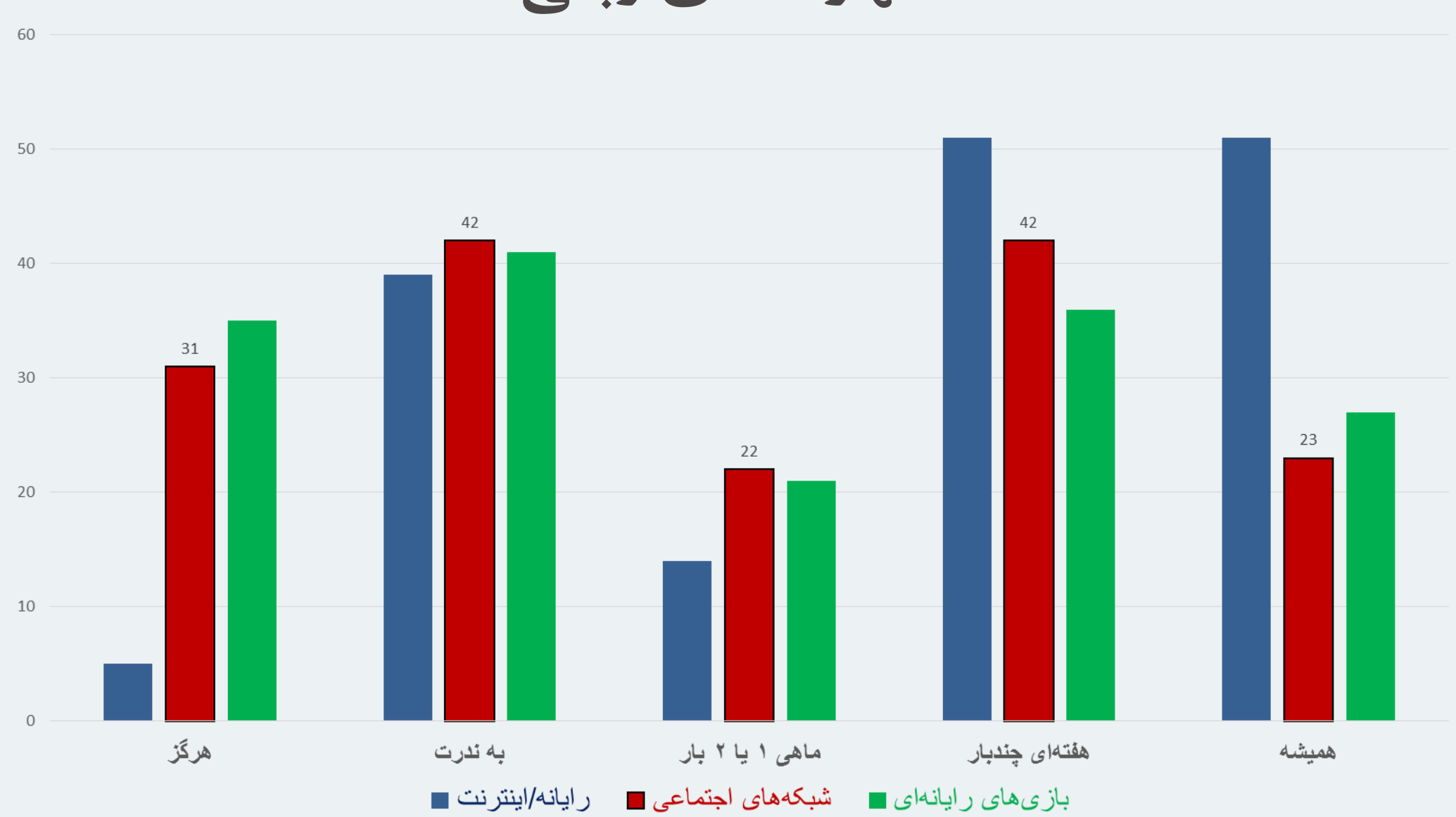
(۵) از نظر مدرسان زبان انگلیسی رایانه/اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و بازی‌های رایانه‌ای چه تأثیری بر مهارت‌های شنیداری-گفتاری و نیز نگارش-خواندن تأثیر دارد؟

(۶) آیا مدرسان زبان با استفاده از رایانه/اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و تلفن همراه برای یادگیری زبان در خارج از کلاس موافقت می‌کنند؟

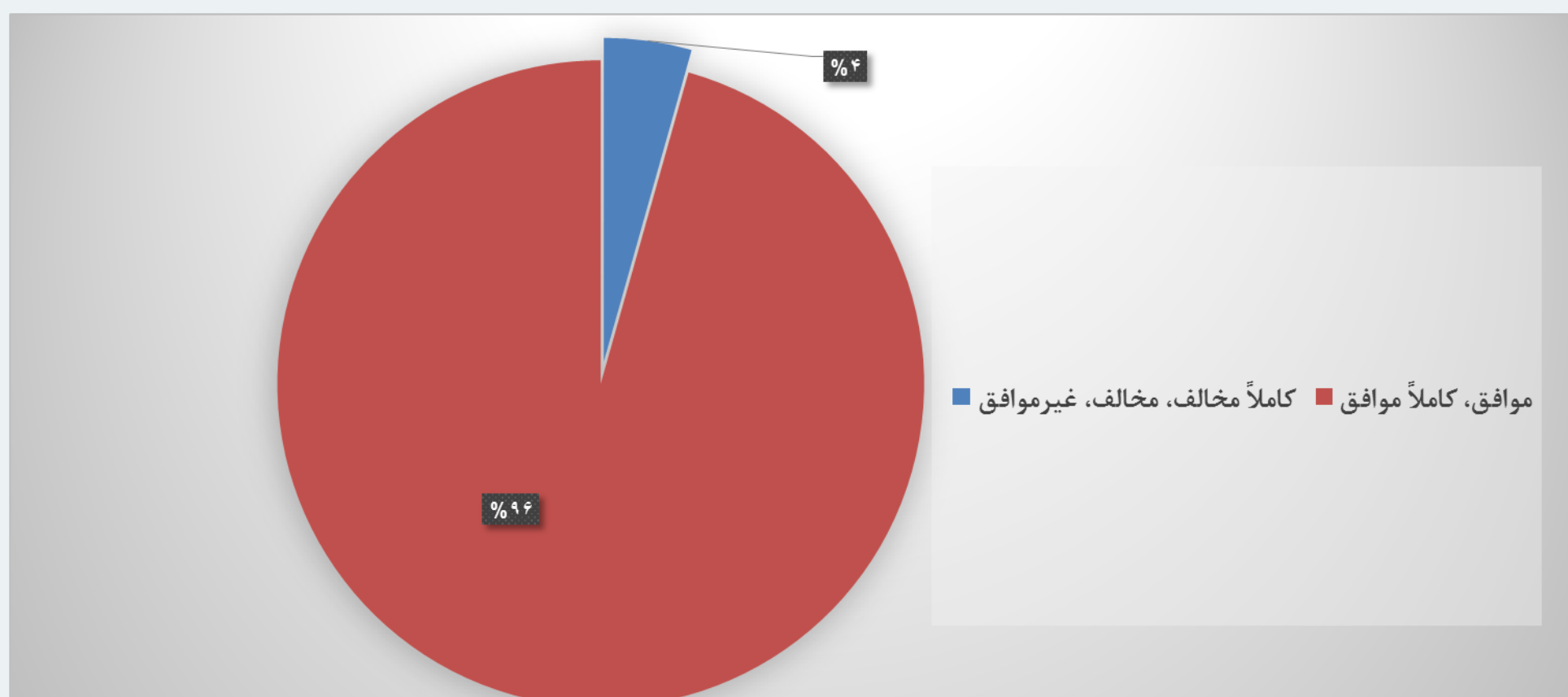
(۷) آیا مدرسان زبان مایل به طراحی، پیاده‌سازی و استفاده از رایانه/اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و بازی‌های رایانه‌ای برای تقویت مهارت‌های زبان‌آموزان خود هستند؟

نتیجه‌گیری (جدول و نمودارها)

● میزان ارتباط با رایانه و اینترنت، شبکه‌های اجتماعی، بازی‌های رایانه‌ای به منظور تقویت مهارت‌های زبانی

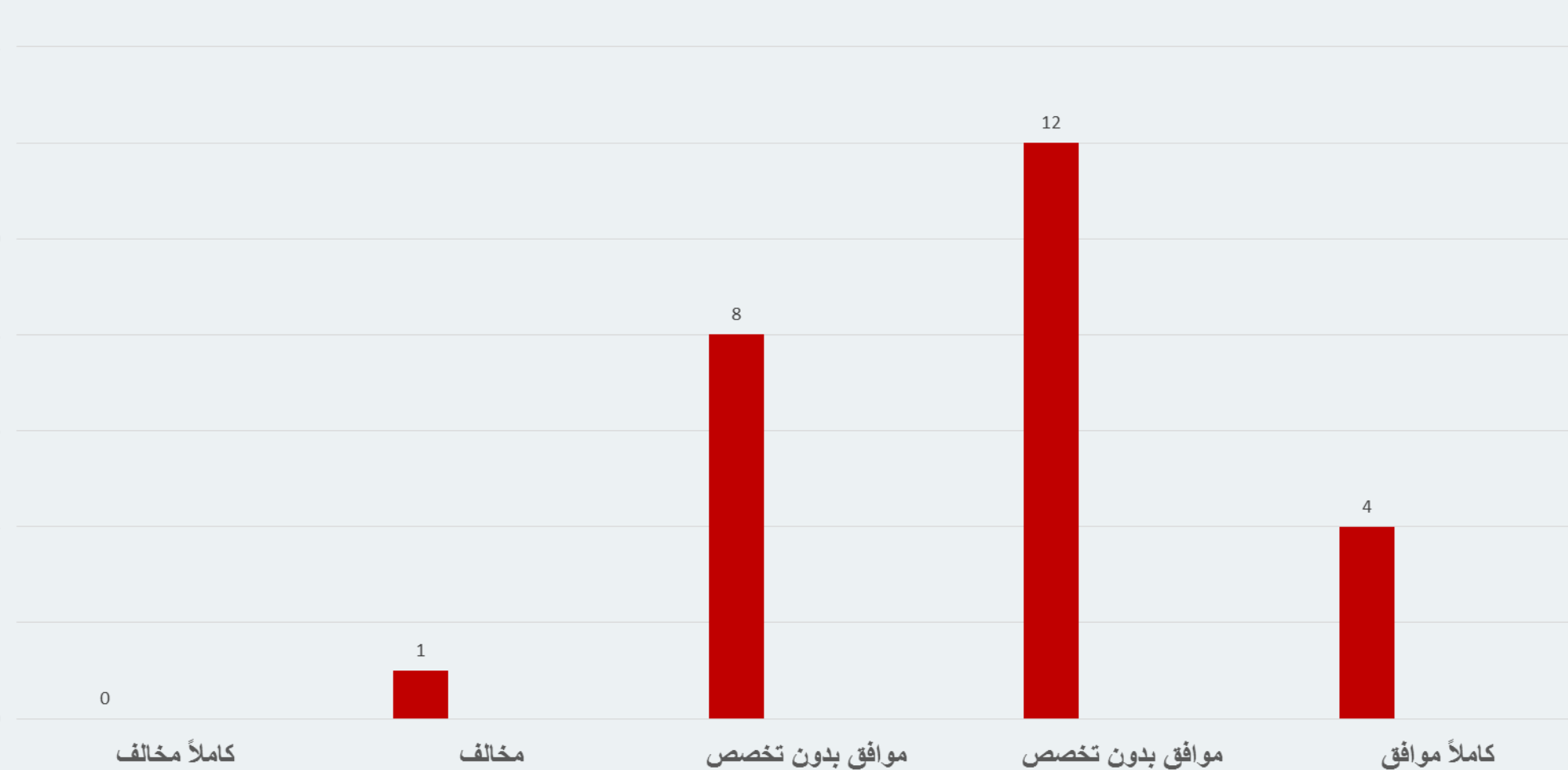
● دیدگاه کلی زبان‌آموزان در خصوص فناوری‌های رایانه‌ای

● مدرسان به چه میزان زبان‌آموزان خود را به استفاده از ابزارهای فناوری تشویق می‌کنند؟

فراوانی مطلق	درصد فراوانی نسبی	درصد فراوانی تجمعی
هرگز	-	-
بسیار کم	-	-
کمی	۲۸	۲۸
اغلب اوقات	۱۶	۴۴
همیشه	۵۶	۱۰۰
جمع	۲۵	۱۰۰

● مدرسان به چه میزان به مشارکت در طراحی، پیاده‌سازی و استفاده از ابزارهای فناوری تمایل دارند؟

بحث و نتیجه‌گیری

در مجموع مشاهده شد که بخش قابل توجهی از زبان‌آموزان از رایانه/اینترنت برای تقویت مهارت‌های زبانی خود استفاده می‌کنند، در حالی که بخش کوچکی‌تری از آنان از شبکه‌های مجازی به این منظور استفاده کرده و درصد کمتری نیز از بازی‌های رایانه‌ای استفاده می‌کنند. به بیان دیگر، در میان فناوری‌های نوین، درصد استفاده از رایانه/اینترنت بیشتر از شبکه‌های مجازی و بازی‌های رایانه‌ای است. همچنین مشخص شد که اکثریت مطلق زبان‌آموزان (۹۶ درصد) نظر مثبتی به استفاده از فناوری‌های نوین دارند. با تمرکز بر دیدگاه مدرسان زبان نیز دریافتیم که اکثریت آنان زبان‌آموزان خود را به استفاده از ابزارهای فناوری نوین تشویق می‌کنند و آنان نیز همچون زبان‌آموزان معتقدند این قبیل فناوری‌ها کم و بیش به یک اندازه بر مهارت‌های چهارگانه شنیداری، گفتاری، خواندن و نگارش زبان‌آموزان تأثیر دارد و از این منظر تفاوت محسوسی میان مهارت‌ها وجود ندارد. در بخش پایانی پژوهش نیز دریافتیم که اغلب مدرسان آماده مشارکت در طراحی و پیاده‌سازی ابزارهای فناوری نوین هستند، هر چند اجرایی شدن چنین طرح‌هایی مشروط به دوره‌های مهارت‌افزایی مدرسان است. در پایان، بر این نکته تأکید می‌کنیم که مطالعه حاضر به طور نوعی تحقیق خوداظهاری و دیدگاه-محور بوده است و عملکرد واقعی زبان‌آموزان ارزیابی نشده است. طبیعی است به منظور آشنایی با آنچه زبان‌آموزان و حتی مدرسان در عمل انجام می‌دهند، بایستی با مشاهده مستقیم و حضور در کلاس‌های درسی همراه شود که البته خود این امر می‌تواند انگیزه مطالعات بعدی باشد.